

Tato analýza vznikla v rámci projektu Centra pro komunitní práci střední Čechy „Komunitní plán sociálních služeb města Hořovice a spádových obcí na období 2014 – 2018“, který je podpořen z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Podpora péče o seniory v Hořovicích a spádových obcích

Autor: CpKP střední Čechy ve spolupráci s externími zpracovateli

Verze: finální, dokument prošel jazykovou korekturou

Datum: březen 2014

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Obsah

1	Kontext provedeného šetření	3
2	Cílová skupina a metodologie šetření	3
3	Zkušenosti zástupců pečovatelských služeb	4
4	Potřeby seniorů	5
5	Doporučení	5
6	Závěr	6
7	Přílohy.....	6

1 Kontext provedeného šetření

V dubnu 2013 byl zahájen navazující proces komunitního plánování sociálních služeb v Hořovicích a spádovém území. Projekt Komunitního plánu sociálních služeb města Hořovice a spádových obcí na období 2014 – 2018 je financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Na území města Hořovic a spádového území pracuje CpKP střední Čechy společně s městem Hořovice na aktualizaci strategie v oblasti sociálních služeb. Projekt podporuje udržení nastaveného procesu plánování a jeho rozšíření na celé spádové území. Do společného plánování mají možnost se zapojit aktivní občané a poskytovatelé služeb (sociálních i návazných).

Výstupem projektu bude strategie udržitelnosti a rozvoje v oblasti sociálních a návazných služeb na další období. Cílem je zajištění dostupnosti a kvality sociálních služeb pro občany vycházející nejen z jejich potřeb, ale i z možností celého území.

Předkládaná analýza týkající se podpory péče o seniory je analytickým výstupem projektu. Zjišťování potřeb občanů Hořovic a spádových obcí vnímáme jako důležitou součást strategického plánování, která zapojuje místní veřejnost a hledá řešení aktuálních problémů.

2 Cílová skupina a metodologie šetření

Jak vyplývá ze sociodemografické analýzy, struktura obyvatelstva v České republice (a tedy i v námi sledovaném území) dozná v dalších letech výrazných změn - popisovaný trend, tedy stárnutí populace, bude nadále pokračovat. Porovnáme-li průměrný věk v námi sledovaném hořovickém obvodu s ostatními středočeskými obvody, zjistíme, že Hořovicko patří k **regionům s vyšším průměrným věkem** a zaujímá 20. – 22. místo v rámci kraje.¹

Cílovou skupinou, na kterou jsme se při šetření v území zaměřili, jsou **senioři** se sníženou mobilitou či zdravotním stavem, což jim znesnadňuje běžný život. Zajímá nás současný stav, s jakými problémy se lidé ve stáří potýkají, jaké sociální služby v regionu pro seniory jsou a zkušenosti s nimi, dostupnost poskytované péče v domácnosti a jak si dotazovaní představují svůj život za pět let, tedy v době, kdy budou potřebovat stále více pomoci se zvládnutím každodenních situací.

Samotný sběr dat měl dvě fáze. V první byli zdrojem informací **sociální pracovníci pečovatelských služeb**, které ve zkoumaném území působí. V druhé pak samotní **senioři, kteří využívají sociální služby** a žijí v Hořovicích a spádových obcích.

Hlavní metodou šetření jsou skupinové rozhovory. Realizovali jsme celkem tři diskuse, kterých se zúčastnilo okolo 50 respondentů.

Podrobný popis jednotlivých fází šetření jsou uvedeny v rámci samostatných závěrečných zpráv, které jsou součástí příloh.

¹ Zdroj: Sociodemografická analýza SO ORP Hořovice, vypracoval Mgr. Tomáš Chovanec, CpKP střední Čechy

3 Zkušenosti zástupců pečovatelských služeb

Z analýzy ohniskové diskuse s experty zde **shrňeme problémy**, se kterými se senioři z pohledu zástupců pečovatelských služeb v území potýkají.

Ve zkoumaném území působí čtyři pečovatelské služby, z nichž tři se účastnily ohniskové skupiny (Domov Na Výsluní, Digitus Mise, o. p. s, Farní Charita Starý Knín). Více viz závěrečná zpráva (příloha č. 1).

Klienty pečovatelských služeb lze rozdělit do dvou hlavních skupin:

- lidé mladšího věku se zdravotním postižením;
- senioři kolem 80 let a starší.

(Domov na Výsluní má zaregistrovanou i službu pro rodiny s dětmi, kterých je ovšem mezi klienty minimum.)

Nejvíce využívanou službou pečovatelských služeb je **dovoz obědů**. Tato služba je důležitá i kvůli prvnímu kontaktu klienta s pečovatelkami. Postupně, jak se senior stává více závislým na cizí pomoci, přibírá další činnosti.

Nejúčinnějším způsobem **informování o poskytovaných službách** je z pohledu respondentů osobní doporučení, a to jak od někoho, kdo službu využívá, tak např. od lékaře, který posoudí, zda člověk danou službu potřebuje. S lékaři nejlépe spolupracuje Domov Na Výsluní v Hořovicích a FCH Starý Knín v Novém Kníně.

Pečovatelské služby mají odlišně nastavenou **provozní dobu**, z výpovědí pracovníků pečovatelských služeb lze usoudit, že se snaží být co nejvíce flexibilní a umí se přizpůsobit přáním klientů. V této souvislosti je třeba upozornit na skutečnost z diskuse se samotnými seniory, kdy klienti Domova Na Výsluní nevědí o možnosti poskytování služeb po 15. resp. 16. hodině (viz příloha č. 2).

Všechny pečovatelské služby nabízejí **aktivizační služby**, ale odlišným způsobem – v domácím prostředí (FCH Starý Knín), v domově s pečovatelskou službou (Domov Na Výsluní), v Centru denních služeb (Digitus Mise, o. p. s.).

Největším problémem klientů z pohledu pečovatelek jsou **finance**. S tím souvisí velké téma popsané v analýze - **příspěvek na péči**. V souvislosti s ním zde vyzdvihneme jen jeden z poznatků s ohledem na spolupráci pečovatelských služeb s **rodinami klientů**. Jak je uvedeno, „bez finanční účasti rodiny by financování služeb často nebylo vůbec možné“, na druhou stranu „rodinní příslušníci často klientům intervenují do toho, jaké služby si mají za svůj příspěvek na péči zaplatit“. Respondenti byli pro i proti danému systému příspěvků na péči a navrhovali **zlepšení současného** stavu z pohledu poskytovatelů pečovatelských služeb.

Prostředí pro spolupráci mezi poskytovateli pečovatelských služeb je velmi **konkurenční**. Přesto v některých ohledech spolu v zájmu klientů spolupracují. Současně by uvítali lepší spolupráci s městy, kde služby poskytují.

Kompletní zprávu ze šetření naleznete v příloze č. 1.

4 Potřeby seniorů

Zjišťování potřeb seniorů ve zkoumaném území se uskutečnilo v prostorách dvou poskytovatelů pečovatelských služeb – Centra denních služeb Digitus Mise, o. p. s. a domova pro seniory Domov Na Výsluní. Tato místa jsme zvolili proto, že jsou tam lidé zvyklí chodit a diskutovat. V obou případech se jednalo o **klienty sociálních služeb**. Nás zajímaly potřeby a problémy z pohledu běžného seniora Hořovic a spádových obcí bez ohledu na využívané služby.

Nejdůležitější a klienty nejvíce zmiňovanou činností pečovatelských služeb je **svoz**. Hořovice mají kopcovitý terén, který představuje pro seniory se sníženou mobilitou značný problém. Využívají pečovatelské služby pro přepravu k lékaři, na úřady, na nákupy apod.

Jako hlavní zdroj informací o nabízených službách je pro seniory **osobní doporučení**. Senioři potřebují získat důvěru k člověku, který k nim dochází a stará se o ně. A právě doporučení či vlastní zkušenost jsou pro ně zárukou bezpečí.

Péče v domácím prostředí v Hořovicích a spádových obcích dostupná je. Jak moc je flexibilní, závisí na konkrétním poskytovateli. Lidé, kteří využívají služby od jednoho poskytovatele, většinou neví nic o službách jiného, přestože by je rádi využili.

Vnímání finanční dostupnosti služeb z pohledu samotných seniorů se liší. Záleží na tom, jakou péči senioři potřebují. Služby poskytované v domácím prostředí si většinou mohou dovolit. Pobytové služby jsou nákladnější a často na ně přispívá širší rodina. Senioři, kteří zůstali ve stáří sami, považují **péči pečovatelek za důležitou a doplňující k péči rodiny**.

Souvisejícími problémy, které se netýkají sociálních služeb, ale které seniory trápí, jsou zejména **bezpečnost ve městě a na ulicích** (chybějící chodníky), **dostupná veřejná doprava a finance**.

V budoucnosti by si ideálně senioři představovali zůstat doma co nejdéle s podporou pečovatelské a zdravotní služby.

Možnosti pro trávení **volného času** senioři v Hořovicích mají, ale nepovažují je za dostačující. V minulosti zde existoval klub pro seniory, který by rádi obnovili.

5 Doporučení

System udělování dotací poskytovatelům sociálních služeb

Konkurenční prostředí zejména mezi pečovatelskými službami je pro konečného uživatele prospěšné. Služby se snaží nabízet spektrum činností tak, aby vyhověly co nejlépe potřebám klientů, a zlepšují kvalitu, aby obstály před konkurencí. Největším problémem poskytovatelů jsou finance, jejichž nejasné rozdělování diskriminuje některé z nich. Navrhovaným řešením je dotační řízení Města Hořovice pro poskytovatele sociálních služeb. Pravidelné vyhlášení dotačního řízení, jasně formulovaná pravidla, formulář žádosti a kritéria hodnocení pomohou ke zlepšení vzájemné spolupráce mezi poskytovateli a státní správou.

Sociálně aktivizační služby pro seniory

Senioři v Hořovicích mají zájem o neformální prostor pro setkávání, kde mohou posedět, popít za rozumnou cenu kávu a čaj a povídat si i aktivně trávit čas. Navrhujeme vytvořit skupinku aktivnějších seniorů, kteří by se angažovali v klubu pro seniory a pořádali by ve spolupráci s poskytovateli sociálních služeb a městem Hořovice pravidelná setkávání pro všechny seniory a i další aktivity. Současně by jako organizace mohli žádat o příspěvky na svou činnost a vyjednat další zvýhodnění pro tuto cílovou skupinu s ohledem na její potřeby.

Podpora péče v domácím prostředí

Senioři preferují setrvání v domácím prostředí, dokud jim to jejich zdravotní stav umožňuje. Rovněž z finančního hlediska jsou terénní a ambulantní formy poskytování služeb výhodnější. Doporučujeme podporovat rozvoj terénních služeb, které budou o seniora a osoby se zdravotním postižením pečovat doma.

Multidisciplinární spolupráce a zlepšení informovanosti o dostupné péči

Jak vyplývá z šetření, senioři často nevědí o možnostech využívat sociální služby, pokud jim služby někdo osobně nedoporučí. Nejvíce pak v těžkých životních situacích spoléhají na radu svého lékaře, který jim může doporučit službu, díky které pak mohou setrvat v domácím prostředí. Zlepšení spolupráce mezi odborníky pracujícími s touto cílovou skupinou by zvýšilo informovanost seniorů o nabídkách pomoci a následně i kvalitu jejich života ve stáří. Navrhujeme zajistit účinnou spolupráci mezi odbory sociálních věcí a zdravotnictvím, kdy odbory zprostředkují lékařům aktuální informace a kontakt na poskytovatele. Cílem je objektivně a srozumitelně informovat o nabídce poskytovaných sociálních služeb, které umožní klientům se svobodně rozhodnout.

6 Závěr

Předložený dokument shrnuje hlavní zjištění z dílčích šetření a návrhy řešení, které jsou podrobně popsány v závěrečných zprávách ze šetření.

Dalším krokem projektu KPSS bude na základě zjištění navrhnout v rámci pracovní skupiny Senioři jednotlivé priority a opatření s ohledem na možnosti jejich realizace i na jejich udržitelnost. Výstupy zpracujeme do Komunitního plánu sociálních služeb na období 2014 - 2018.

7 Přílohy

Příloha 1: Zkušenosti zástupců organizací pečujících o seniory a zdravotně postižené v SO ORP Hořovice, shrnutí výsledků skupinového rozhovoru s experty

Příloha 2: Senioři využívající pečovatelské služby v Hořovicích a ORP, shrnutí diskuse se seniory